



WP2: ZALECENIA DOTYCZĄCE ULEPSZEŃ

INCASA - INTEGRACYJNE CAMINO DE SANTIAGO: PODRÓŻ DOSTĘPNA DLA WSZYSTKICH



Co-funded by
the European Union

“Finansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jednak poglądami i opiniami wyłącznie autora(-ów) i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Instituto de la Juventud (INJUVE). Ani Unia Europejska, ani INJUVE nie mogą być pociągnięte do odpowiedzialności za nie.” **Nr projektu: 2023-2-ES02-KA220-YOU-000185306**



Ta praca jest licencjonowana na zasadach Creative Commons. Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne- Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe. Aby wyświetlić kopię tej licencji, odwiedź <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>



SPIS TREŚCI

Przedmowa	1
Ramy teoretyczne	2
Młodzi ludzie z niepełnosprawnością w Europie	3
Camino De Santiago dla osób z niepełnosprawnościami	4
Zalecenia dla osób z niepełnosprawnościami i organizatorów Camino De Santiago	5
Zalecenia dla hoteli, restauracji i dostawców usług	9
Zalecenia odnośnie przemysłów po podróży	12
Dodatkowe źródła	14
Wnioski	15
Aneksy	16



Co-funded by
the European Union

“Finansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jednak poglądami i opiniami wyłącznie autora(-ów) i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Instituto de la Juventud (INJUVE). Ani Unia Europejska, ani INJUVE nie mogą być pociągnięte do odpowiedzialności za nie.” **Nr projektu: 2023-2-ES02-KA220-YOU-000185306**



Ta praca jest licencjonowana na zasadach Creative Commons. Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne- Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe. Aby wyświetlić kopię tej licencji, odwiedź <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Przedmowa

Zalecenia dotyczące ulepszeń to kontynuacja naszych badań wśród grup docelowych projektu dotyczących barier i potrzeb młodych osób z niepełnosprawnościami podczas przygotowań do pielgrzymki Camino de Santiago. Dokument ten zawiera zalecenia i wytyczne mające na celu wsparcie młodej osoby z niepełnosprawnością w udanej podróży. Opracowany zestaw zaleceń poprawi dostępność pielgrzymki Camino de Santiago. Zalecenia te zostaną udostępnione lokalnym dostawcom usług i organizacjom, przyczyniając się do szerszych wysiłków na rzecz uczynienia pielgrzymki bardziej integracyjną.

W niniejszym dokumencie przedstawiamy zalecenia, które pochodzą bezpośrednio od naszych grup docelowych: młodych osób z niepełnosprawnością, stowarzyszeń pracujących z nimi, opiekunów, trenerów itp.

Celem projektu INCASA jest poprawa dostępności i uczestnictwa młodych osób z niepełnosprawnością w pielgrzymce i doświadczeniach związanych z podróżą Camino de Santiago.

Ramy teoretyczne

W naszym projekcie wykorzystujemy **model społeczny i model praw człowieka**, przy opracowywaniu naszych rezultatów i działań dla osób z niepełnosprawnościami. W modelu społecznym społeczeństwo jest odpowiedzialne za tworzenie barier dla osób z niepełnosprawnościami ze względu na sposób, w jaki jest zorganizowane. W przypadku Camino de Santiago, podróży i aktywności na świeżym powietrzu, osoby z niepełnosprawnością nie mogą w pełni uczestniczyć, ponieważ podróże, zakwaterowanie, restauracje i trasy Camino nie są w pełni dostępne. Zgodnie z podejściem opartym na prawach człowieka, wszyscy musimy uznać prawa osób z niepełnosprawnościami, które nie mogą być dyskryminowane¹.

Integracja to środowisko i społeczeństwo, w którym wszyscy ludzie, niezależnie od ich cech lub umiejętności, są aktywnymi uczestnikami codziennego życia. Różnorodność powinna być postrzegana jako norma w nowoczesnym społeczeństwie.

Jaka jest **definicja niepełnosprawności**?

Światowa Organizacja Zdrowia (2001) rozróżnia pomiędzy:

- ograniczenie jako „jakąkolwiek utratę lub nieprawidłowość psychologicznej, fizjologicznej lub anatomicznej struktury lub funkcji”.
- niepełnosprawność jako „każde ograniczenie lub brak wynikający z upośledzenia zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uznawanym za normalny dla istoty ludzkiej” (Europejskie Forum Niepełnosprawności, 2009).

¹ <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/youth-and-disabilities>

Młodzi ludzie z niepełnosprawnością w Europie

W naszym projekcie skupiamy się głównie na młodych osobach z niepełnosprawnością i ich uczestnictwie w Camino de Santiago lub podobnych aktywnościach na świeżym powietrzu. Według Eurostatu 27 procent osób w UE cierpi na jakiś rodzaj niepełnosprawności; w przypadku kobiet liczba ta wynosi prawie 30 procent. Wyzwania stojące przed ponad jedną czwartą populacji muszą zostać dostrzeżone przez społeczeństwo i decydentów politycznych².

Osoby z niepełnosprawnością według grupy wiekowej w 2023³:

- 16 - 19 lat: 6.9%
- 20 - 24 lat: 9.4%
- 25 - 34 lat: 11.6%
- 35 - 44 lat: 14.7%
- 45 - 64 lat: 26.8%
- 65 lat i więcej: 51.7%

Dane jasno wskazują na pilną potrzebę usunięcia barier, z którymi borykają się osoby z niepełnosprawnością.

Wśród wielu barier, z którymi borykają się osoby z niepełnosprawnością, znajdują się te związane z podróżowaniem. Każdego roku w UE osoby z niepełnosprawnością mają problemy z wejściem na pokład samolotu, pociągu lub autobusu lub docierają do celu podróży, gdzie okazuje się, że ich urządzenia wspomagające są zepsute, a nie mają szans na pełne odszkodowanie.

² <https://www.socialeurope.eu/persons-with-disabilities-removing-the-barriers>

³

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_silc_12_custom_12991083/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=ea0144d5-bcc7-49fb-9553-d857fbec7ea7

Camino De Santiago dla osób z niepełnosprawnościami

Jak wiemy z historii, od średniowiecza pielgrzymi przybywali do Santiago de Compostela wierząc, że uzdrowią się i znajdą lekarstwo na wszystkie swoje dolegliwości.

Obecnie istnieją szlaki Camino, takie jak Droga Francuska (Kastylija i León oraz szlak Galicji), które są dostosowane dla każdego, pozwalając osobom z różnymi niepełnosprawnościami dzielić to niesamowite doświadczenie.

Istnieją również organizacje takie jak DisCamino de Santiago (<https://discamino.org/>), która promuje aktywność fizyczną osób z niepełnosprawnością oraz pomaga wszystkim osobom z różnymi niepełnosprawnościami w odbyciu pielgrzymki do Santiago de Compostela.

Turystyka wpływa na osoby z niepełnosprawnością na 3 sposoby. W aspekcie fizycznym poprawia funkcje organizmu lub rehabilitację fizyczną. W aspekcie psychologicznym oznacza psychoterapię, natomiast w wymiarze społecznym oznacza rehabilitację społeczną, socjalizację lub resocjalizację. Ponadto turystyka pełni kilka ważnych funkcji. Najważniejsze są z pewnością funkcje rekreacyjne, poznawcze i edukacyjne. Dla każdej z tych funkcji istnieją 4 podstawowe elementy: zachowania prozdrowotne, zwiedzanie, kształtowanie pozytywnych postaw oraz integracja osób z niepełnosprawnościami ze środowiskiem społecznym.

Zalecenia dla osób z niepełnosprawnościami i organizatorów Camino De Santiago

Planowanie Camino jest kluczowe i, według naszych respondentów, bardzo ważną fazą Camino, w której organizatorzy i osoby z niepełnosprawnością powinny ze sobą współpracować. Młodzi ludzie z niepełnosprawnością często mogą czuć się mniej zachęcani do wzięcia udziału w Camino lub innych formach podróży; ich przeszłe doświadczenia (lub ich brak) wpływają na ich motywację do podróżowania. Często mają niższy poziom poczucia własnej wartości lub samostanowienia, co uniemożliwia im utrzymanie motywacji. Ryzyko napotkania nieodpowiednich struktur, zmniejszonych możliwości uczestnictwa lub, co gorsza, bardziej znaczących form dyskryminacji może być dobrym powodem, aby nie brać udziału.

Zalecenia:

- Przygotuj kwestionariusz dla uczestników, aby dowiedzieć się o ich potrzebach i wymaganiach w odniesieniu do różnych rodzajów niepełnosprawności. Zarezerwuj noclegi z wyprzedzeniem, aby uniknąć niespodzianek w obcym kraju.
- Każdy, kto planuje przejść Drogę Pielgrzymkową, powinien wcześniej odbyć szkolenie, aby uniknąć trudności podczas pielgrzymki. Zaleca się również wcześniejsze przejście Camino, aby zapoznać się z trasami i możliwymi trudnościami. Pozwoli to na lepsze planowanie i dostosowanie pielgrzymki do konkretnych potrzeb uczestników.
- Codzienne odległości powinny być dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza tych, które nie są

przyzwyczajone do regularnej aktywności fizycznej lub potrzebują pomocy.

- Dokładna analiza potrzeb osób z niepełnosprawnościami jest niezbędna, ponieważ każda osoba niepełnosprawna jest inna i będzie potrzebować innego wsparcia podczas pielgrzymki. Ważne jest, aby zaangażować osoby z niepełnosprawnością w planowanie pielgrzymki, aby czuły się poinformowane i mogły uczestniczyć w pielgrzymce na własnych warunkach.
- Niezbędne jest wybranie wolontariuszy/asystentów osobistych, którzy rozumieją niepełnosprawność uczestników i zachowują się z szacunkiem i profesjonalizmem. Empatia i szkolenie w zakresie niepełnosprawności są niezbędne, aby zapewnić odpowiednie wsparcie podczas Camino.
- Utwórz plan pielgrzymy ze szczegółowym opisem odległości do pokonania każdego dnia, noclegów, restauracji, przystanków itp.
- Zapewnij obowiązkowy program szkoleniowy przed podróżą dla wszystkich uczestników, w tym osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów. Program powinien obejmować istotne tematy, takie jak przygotowanie fizyczne, zapoznanie się z trasą, zrozumienie wyjątkowych wyzwań Camino i protokołów awaryjnych.
- Opracuj indywidualne plany wsparcia dla każdego uczestnika z niepełnosprawnością, określając ich konkretne potrzeby, wymaganą pomoc i preferowane metody komunikacji. Podziel się tymi planami z obiektami zakwaterowania i personelem pomocniczym, aby zapewnić płynne i wspierające doświadczenie.
- Sprawdź dostępność zakwaterowania (np. hotele z dostosowanymi łazienkami i dostępnymi pokojami), transportu (dostępne autobusy, pociągi, samoloty) i atrakcji turystycznych. Ponadto, badanie dostępnych tras i ścieżek jest podkreślane jako kluczowe dla płynnego doświadczenia podróży.

- Twórz jasne i dostępne protokoły awaryjne dla różnych scenariuszy, w tym nagłych wypadków medycznych, wypadków i zgubionego lub skradzionego mienia. Podaj dane kontaktowe lokalnych służb ratunkowych, szpitali, aptek i opcji transportu w wielu językach.
- Zapoznanie uczestników z aplikacjami technologii wspomagających, takich jak urządzenia GPS z nawigacją audio i aplikacje na smartfony z funkcjami ułatwień dostępu, w celu zwiększenia niezależności i bezpieczeństwa pielgrzymów z niepełnosprawnościami.
- Apteczki pierwszej pomocy dla wózków były jedną z rekomendacji uczestników. To coś, co powinno być podstawą na dostępnej trasie. Jeśli na trasie pojawi się zagrożenie i pojawi się problem z wózkami uczestników, organizatorzy powinni mieć apteczkę z narzędziami do naprawy. Oprócz apteczki powinny być również informacje odnośnie warsztatów naprawczych na trasie.
- Ważne dokumenty, takie jak paszport, karty kredytowe i gotówka, powinny być zawsze przy Tobie. Nawet gdy idziesz pod prysznic.
- Logistyka sprzętu do poruszania się: Zapewnienie, że sprzęt do poruszania się, taki jak wózki inwalidzkie lub skutery, jest dozwolony i odpowiednio umieszczony w transporcie, jest niezbędne. Wynajęcie sprzętu w miejscu docelowym jest również wymienione jako ewentualność.
- Pomoc osobista: Zaplanowanie osobistego asystenta lub towarzysza podróży, który jest świadomy szczególnych potrzeb podróżnego i przygotowany na wszelkie ewentualności, jest uważane za ważne dla osób z niepełnosprawnościami.
- Szczególne uwagi dla osób z niepełnosprawnością intelektualną: Podróżujący z niepełnosprawnością intelektualną potrzebują



szczegółowego planowania krok po kroku i jasnej komunikacji, ponieważ mogą nie być w stanie sami zaplanować podróży.

- Współpracuj z organizacjami reprezentującymi osoby z niepełnosprawnościami, aby zapewnić inkluzyjność w planowaniu i realizacji podróży. Wiele hiszpańskich i portugalskich organizacji z doświadczeniem w Drodze Pielgrzymów zostało zebranych podczas projektu i udostępnionych naszym grupom docelowym. Możesz je znaleźć na stronie internetowej naszego projektu.

Zalecenia dla hoteli, restauracji i dostawców usług

Restauracje, hotele, kawiarnie, miejsca piknikowe i inne firmy oferują szeroki wybór miejsc do jedzenia i picia wzdłuż Camino. Z biznesowego punktu widzenia usługi re powinny być dostępne dla gości z niepełnosprawnością. Osoby z niepełnosprawnością stanowią duży i rosnący rynek (nie wspominając o rodzinie, przyjaciółach i współpracownikach, którzy często im towarzyszą).

Mów naturalnie, wyraźnie i bezpośrednio do swojego klienta. Bądź cierpliwy, osoby z niektórymi rodzajami niepełnosprawności intelektualnej mogą potrzebować trochę więcej czasu, aby zrozumieć i odpowiedzieć. Staraj się przekazywać informacje w sposób, który najlepiej odpowiada Twojemu klientowi. Na przykład miej pod ręką papier i długopis.

Zalecenia:

- Zapewnij praktyczne, wiarygodne i przede wszystkim aktualne informacje na temat dostępności obiektów, miejsc i pokoi.
- Upewnij się, że obiekty są dostępne, w tym rampy, windy, toalety dla osób z niepełnosprawnością i pokoje dostosowane do potrzeb gości. Upewnij się, że rozumiesz potrzeby swoich gości.
- Przeszkol personel w zakresie świadomości niepełnosprawności i etykiety, aby zapewnić doskonałą obsługę gościom z niepełnosprawnością.
- Oferuj menu w dostępnych formatach, takich jak Braille, duży druk itp.
- Zawsze pytaj przed nawiązaniem kontaktu fizycznego z osobami z niepełnosprawnością; unikaj dotykania ich wózków

inwalidzkich, lasek itp., ponieważ osoby z niepełnosprawnością uważają swój sprzęt za część swojej przestrzeni osobistej.

- Unikaj dwóch głównych poglądów na osób z niepełnosprawnością. Są one postrzegane albo jako niezwykle/bohaterskie, albo jako ofiary. Powinniśmy unikać tych dwóch kontrastów, zarówno wiktylizacji, jak i heroizmu, i upewnić się, że rozumiemy, że niepełnosprawność ludzi jest istotnym aspektem ich życia, cechami osobistymi i bardzo ważną częścią tego, kim są. Innymi słowy, niepełnosprawność jest atrybutem różnorodności. Ważne jest, aby używać wrażliwego i dokładnego języka, ponieważ dajesz przykład, który może wpłynąć na zachowanie i ton innych.
- Pamiętaj o etykiecie osób z niepełnosprawnością. Nie zakładaj, że każda osoba z niepełnosprawnością potrzebuje pomocy. Jeśli otoczenie jest dostępne, osoby z niepełnosprawnością mogą być niezależne. Oferuj pomoc tylko wtedy, gdy osoba wydaje się jej potrzebować. Osoba z niepełnosprawnością często da ci znać, kiedy potrzebuje pomocy. Zapytaj najpierw!
- Osoby na wózkach inwalidzkich mają różne niepełnosprawności i różne możliwości. Mogą używać ramion i dłoni, wstawać z wózków inwalidzkich, a nawet chodzić na krótkie odległości.
- Podczas posiłków może być pomocne wyjaśnienie osobie niewidomej, jak jedzenie jest ułożone na talerzu zgodnie z orientacją zegara. Uważaj na zamówienia żywności — kuchnia wie, że na talerzu nie powinno być niczego, co nie jest jadalne.
- Bądź pozytywny, pełen szacunku, wrażliwy i chętny do tworzenia środowiska inkluzyjnego. Zapytaj uczestników o ich potrzeby i oczywiście bądź przygotowany na „błędy” i traktuj je jako doświadczenia edukacyjne.



- Podaj informacje o historii miejsca, lokalnym jedzeniu, miejscach wartych zobaczenia, zabytkach. Zapewni to motywację, zwłaszcza dla osób z dysfunkcją wzroku.
- Utworzenie systemu komunikacji dla turystów ze szczególnymi potrzebami w zakresie istniejących obiektów na danym obszarze i dostępnych miejsc.
- Podniesienie świadomości mieszkańców danego obszaru i wprowadzenie działań edukacyjnych na temat niepełnosprawności w celu zwiększenia tolerancji i otwartości.

Zalecenia odnośnie przemysłów po podróży

Aby zapewnić kompleksowy i konstruktywny proces refleksji po podróży, zwłaszcza w przypadku podróżnych z niepełnosprawnościami, zaleca się podjęcie następujących kroków:

- Angażuj się w znaczące rozmowy: Inicjuj dyskusje z innymi podróżnikami, profesjonalistami i personelem pomocniczym, aby dzielić się spostrzeżeniami i doświadczeniami. Nawiązywanie kontaktów z rówieśnikami może zapewnić cenne perspektywy.
- Zastanów się nad doświadczeniem: Po powrocie do domu poświęć czas na refleksję nad podróżą. Rozważ prowadzenie dziennika podróży, aby dokumentować i podsumowywać doświadczenia, wyzwania i najważniejsze wydarzenia.
- Przeprowadź odpowiednie oceny: Oceń zarówno ogólne doświadczenie podróżowania z niepełnosprawnością, jak i konkretne napotkane warunki. Oceń, co zadziałało dobrze i zidentyfikuj obszary wymagające poprawy.
- Poproś o opinię wszystkich interesariuszy, w tym podróżnych, pracowników i dostawców zakwaterowania. Zrozumienie różnych punktów widzenia pomaga zidentyfikować, co można poprawić.
- Zidentyfikuj luki i opracuj zalecenia: Sporządź listę brakujących elementów lub obszarów wymagających poprawy. Opracuj zalecenia w celu poprawy dostępności i wsparcia oraz zastanów się, w jaki sposób zmotywować placówki, którym brakuje dostępności, do wprowadzenia niezbędnych zmian.
- Rozważ potrzeby w zakresie wsparcia i pomocy: Zastanów się nad poziomem otrzymanego wsparcia i nad tym, w jaki sposób można je zwiększyć lub poprawić w przyszłych działaniach. Rozważ sposoby poprawy wsparcia i integracji społeczności.



- Zastanów się nad wyzwaniami i możliwościami uczenia się: Postrzegaj wszelkie trudności lub porażki jako możliwości rozwoju. Zastanów się, w jaki sposób pokonywanie wyzwań przyczynia się do osobistej siły i nauki.
- Używaj kwestionariuszy: Rozprowadzaj ankiety, aby zebrać szczegółowe wrażenia i opinie od uczestników. To ustrukturyzowane podejście może zapewnić wgląd w skuteczność wycieczki i obszary, które wymagają uwagi.
- Promuj włączenie i otwarty dialog: Zachęcaj do rozmów z osobami, które miały podobne doświadczenia, aby zbadać możliwości przyszłych działań. Dyskusje na temat zalet i wad takich wycieczek mogą otworzyć drzwi do lepszego planowania i realizacji.
- Dzielenie się doświadczeniami i najlepszymi praktykami: Dzielenie się doświadczeniami z innymi grupami zaangażowanymi w podobne działania przywódcze. Omówienie tego, co zadziałało, a co nie, może pomóc w udoskonaleniu przyszłych podróży i strategii wsparcia.

Dzięki przestrzeganiu tych zaleceń podróżni z niepełnosprawnościami mogą lepiej zrozumieć swoje doświadczenia, przyczynić się do lepszego planowania i promować bardziej inkluzyjne środowisko dla przyszłych podróży.

Dodatkowe źródła

1. INCASA raport badawczy (Pathfinder Research).
2. Podręcznik zarządzania dostępnymi miejscami turystycznymi -
chrome-
extension://efaidnbmnnnibpcajpcgicfindmkaj/https://business
.turismodeportugal.pt/SiteCollectionDocuments/all-for-
all/acessible-tourism-destination-management-handbook-
enat.pdf
3. Organizacja Narodów Zjednoczonych, Departament Spraw
Gospodarczych i Społecznych Włączenie społeczne -
[https://social.desa.un.org/issues/disability/disability-
issues/promoting-accessible-tourism-for-all](https://social.desa.un.org/issues/disability/disability-issues/promoting-accessible-tourism-for-all)
4. Europejska Sieć Turystyki Inkluzyjnej -
<https://www.accessibletourism.org/>
5. Inkluzyjna turystyka- <https://www.unwto.org/accessibility>
6. Przewodnik Savoir Vivre dla lepszego zrozumienia osób
niepełnosprawnych - chrome-
extension://efaidnbmnnnibpcajpcgicfindmkaj/https://bon.wsp
a.pl/wp-content/uploads/2020/11/Poradnik-ENG-www.pdf.

Wnioski

Mimo wielu niekorzystnych okoliczności i barier, udział osób z niepełnosprawnościami w turystyce wzrasta i może przynieść im duże korzyści. Turystyka jest jedną z najskuteczniejszych form rehabilitacji osób z różnymi niepełnosprawnościami. Jest świetnym sposobem na spędzenie czasu, poprawę funkcji organizmu, ale jest również sposobem na aktywizację społeczną. Turystyka osób z niepełnosprawnością powinna być promowana poprzez podnoszenie świadomości i zachęcanie osób o ograniczonej sprawności ruchowej do korzystania z możliwości podróżowania w celach wypoczynkowych. Zdaniem lekarzy, rehabilitantów i osób zajmujących się problemem wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnością, działalność turystyczna pomaga osiągnąć najszerzy wachlarz pozytywnych efektów, zarówno w sferze fizycznej, jak i psychicznej. Przebywanie w środowisku naturalnym znacząco poprawia jakość życia i wzmacnia poczucie pewności siebie, niezależności i samowystarczalności.

Korzyści z turystyki inkluzyjnej:

1. Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami podjęcia inicjatywy w informowaniu społeczeństwa o ich potrzebach i naleganie na ich zaspokojenie.
2. Przełamanie uprzedzeń i zwiększenie korzyści zarówno dla osób z niepełnosprawnościami, jak i społeczeństwa. Osoby z niepełnosprawnościami będą mogły stać się coraz bardziej niezależne, a społeczeństwo lepiej zrozumie kwestie związane z niepełnosprawnością.
3. Możliwość rozwoju wyspecjalizowanego sektora turystycznego, który skupi się na niemałej niszy rynkowej.

Aneksy

Aneks 1. Formularz oceny potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Aneks 2. Formularz oceny i dostępności dostosowania placówek/dostawców usług.

Aneks 3. Lista interesariuszy z każdego kraju partnerskiego

PARTNERSTWO



INCASA - Inclusive Camino de Santiago: An Accessible Journey for All

